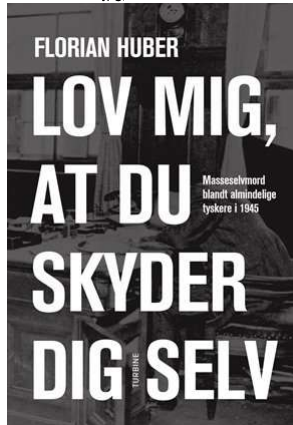

Lov mig at du skyder dig selv

(<https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/3416/1892/1863/lov-mig-at-du-skyder-dig-selv-5610330.jpg>)

(<https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/3416/1892/1863/lov-mig-at-du-skyder-dig-selv-5610330.jpg>)

()

Forfatter: Florian Huber.

Titel: Lov mig, at du skyder dig selv. Masseselv mord blandt almindelige tyskere i 1945.

Forlag: Turbine.

Udgivelsesår: 2021.

Antal sider: 339 sider; Få illustrationer.

Vejl. pris: 299,95.

Anmelder: Niels Bo Poulsen.

Bedømmelse: tre faner

Emile Durkheim – en af sociologifagets fædre – konstaterede i sit klassiske studie af selvmord, at selvmordsraten i moderne samfund normalt falder i forbindelse med krig. Det tilskrev han den øgede sociale sammenhængskraft og mentale mobilisering, som ofte sker, når nationalstater involverer sig i konflikter. Mens Durkheims observationer siden er blevet bekræftet af anden forskning, vedrører iagttagelserne af en lavere selvmordsrate typisk moderne, forholdsvis homogene og liberale samfund. Noget kunne tyde på, at det forholder sig anderledes i nogle former for stratificerede, før-moderne og ikke-demokratiske samfund. Her synes krig og selvmord ofte at være tæt forbundne. I visse traditionelle kulturer forventedes kvinder og børn at begå selvmord, hvis mændene faldt i krig, så de ikke blev sejrherrenes bytte. Dette hang sammen med den behandling, man kunne se frem til fra modstanderens side i form af slaveri, voldtægter og/eller folkedrab. Autoritære og totalitære samfund synes også at opvise et andet selvmordsmønster. Japanske soldater og civile begik masseselv mord i Anden Verdenskrigs afsluttende fase, ligesom japanske soldater og piloter foretog selvmordsangreb på allierede styrker. En del af de angrebs- og forsvarshandlinger, som sovjetiske soldater og civile involverede sig i under krigen, kan ligeledes ses som selvmordshandlinger rettet mod fjenden. Hvad der er tilfælles for alle de nævnte former for selvmord er, at de optræder i overgivelses- og nederlagssituationer.

I bogen Lov mig, at du skyder dig selv. Masseselv mord blandt almindelige tyskere i 1945 tager den tyske historiker Florian Huber i den forbindelse fat på et interessant emne – de selvmord som prægede civile i forbindelse med det Tredje Rigets undergang i foråret og sommeren 1945. Som Huber på dramatisk og medrivende vis godtgør i bogens første del, som er viet til den pommeriske by Demmin, var der tale om et massefænomen. På blot fire dage mellem 30. april og 3. maj 1945 forekom mellem 700 og 1.000 selvmord i byen og dens omegn. Det skal ses i forhold til Demmins fredstidsbefolkning på omkring 15.000 (hvortil dog skal lægges en anseelig mængde flygtninge). Selvmordene fortsatte henover sommeren. Frem til den 15. juli var der registreret over 600 yderligere selvmord, og i midten af oktober var antallet nået op på over 900. Som tidspunktet illustrerer var der rettelig ikke tale om selvmord under krig, men i overgangen fra krig til fred – og under indtryk af det nazistiske Tysklands totale nederlag. Demmin repræsenterer dog ikke et enkeltfænomen, men et signifikant yderpunkt i en tendens, som fandtes i hele Tyskland – men særligt i dets østlige dele – masseselv mord som reaktion på nederlaget. Voksne mennesker af begge køn, men hyppigt også selvmord hvor forældre dræbte deres børn.

Bogen er disponeret i fire dele. I første del zoomes ind på selvmordsbølgen i Demmin, mens det i del to vises, at hændelserne i Demmin i virkeligheden var udtryk for en almen tendens til masseselv mord i hele Tyskland. I tredje del ses på nazismens påvirkning af den brede tyske befolknings verdensbillede fra 1933 og til 1945. Sidste del handler om, hvordan man efter anden verdenskrig har erindret – eller rettere fortrængt – de mange selvmord i Tyskland. Det fornemmes, mere end det fremgår eksplicit, at bogens logik er først at vise, hvor omfattende selvmordene var og siden forklare dem med fører-kulten og tyskernes dedikation til nazismen. Der trækkes i den forbindelse på en række dagbøger og levnedbeskrivelser fra Deutsches Tagebucharchiv i Emmerlingen. På den måde skaber forfatteren en medrivende og dramatisk fortælling om befolkningens relation til nazismen, og hvorfor dens nederlag blev oplevet som så stor en katastrofe, at et masseselv mord blev resultatet. Det er nemlig

forklaringen, som bogen tilbyder. Nazisterne formåede at få store dele af befolkningen til at dele sin verdensopfattelse og sine fjendebilleder. Men med det tilstundende nederlag blev følelsen af had og overlegenhed over for racefjenderne "fortrængt af en eksistentiel angst, der åd sig ind på tyskernes sjæl. Angsten for invasion, angsten for tab af ære, hjemstavn, familie, liv og mening med tilværelsen." (s.93.). Det selvmordtabu, som gjaldt i Tyskland (som i de fleste andre kulturer), forsvandt gradvist, hvilket kulminerede i tiden lige op til og umiddelbart efter nazismens fald. I stedet trådte en undergangsstemning, hvor man dels forestillede sig, at sejherrerne ville give igen med samme mønt, dels internaliserede de dæmoniserende fjendebilleder, propagandaen havde skabt. Selvmord blev dermed en legitim måde at frelse sig selv og sin familie, herunder sine børn, fra de rædsler, som ville følge. Det var særligt i de områder, som stod til at blive invaderet af Den Røde Hær, selvmordene fik epidemisk karakter, men de forekom i hele Tyskland, særligt blandt personer og grupper som var særligt knyttet til regimet. Med udgangspunkt i Demmin og andre steder i det senere DDR, forklarer Huber, at "selvmordsbølgen ramte på tværs af erhverv og samfundslag. Den omfattede begge køn og alle aldersgrupper, og om man stod tæt på eller lagde mere afstand til naziregimet, var ikke afgørende." (s.148). Dette fører forfatteren til at spørge: "Hvad var det for nogle indre strukturer i datidens tyskeres indre liv, der gjorde, at de [...] kun kunne se døden som en udvej?" (s.148). Huber forklarer dette med udgangspunkt i dagbøger fra Det Tredje Rige, og af disse kilder fremgår det, at tyskerne i høj grad havde omfavnet det liv, de fik under nazismen og internaliseret nazismens verdensbillede. Det forhold, at næsten 25 procent af den samlede bog anvendes på detaljeret at beskrive livet i Det Tredje Rige, giver dog bogen en vis slagside.

Denne slagside er, som antydtes, bogens største problem: Den er spændene og tæt på en række personlige skæbner, men den savner akademisk dybde. Selv om der inddrages oplysninger om selvmord i nazi-toppen, er dette aspekt ikke dækket særligt dybt. Der trækkes i nogen grad på selvmordsstatistik fra Det Tredje Rige, men ikke meget. Og hvordan Tyskland lå på den lange bane mht. selvmord i fredstid nævnes slet ikke. Der er ingen referencer til selvmordsforskning i almindelighed. Bogen savner analytisk ambition, og et komparativt aspekt er helt fraværende. Hvad med tyskerne i Øst- og Centraleuropa i øvrigt – begik de også selvmord i samme gruppevækkende grad, og hvor stor er forskellen mellem de forskellige dele af Tyskland, herunder hvad det betød, at de fleste beboere i østområderne var protestanter, mens det overvejende flertal længere sydpå var katolikker?

Samlet set bliver resultatet, at Huber får en halvgod bog ud af et interessant og næsten ikke beskrevet emne. Problemstillingen fortjener yderligere belysning, for den er ikke blot moralsk og etisk væsentlig, den har også betydning for nutidig krig og krigsførelse. Også i nutiden møder vi folk, der er villige til at tage eget liv i sagens hellige navn.

